

L'ASCENS DE L'EXTREMA DRETA ENTRE L'ALUMNAT DE L'ESO I EL BATXILLERAT: MITE O REALITAT?

I E S
LA MUNTYA

Alumnat (4t d'ESO):
Inés Blasco, Salma Lakhribgui,
Auguste Stukaite, Nisrin Tate

Tutor: David E. Pous Benito

ÍNDIX DE CONTINGUTS

1. Introducció
2. Objectius del treball
3. Anàlisi preliminar del problema
 - 3.1. El pes de l'extrema dreta avui: en Europa i Espanya
 - 3.2. Percepció de l'ascens de l'extrema dreta entre joves i adolescents
 - 3.3. Influència dels mitjans de comunicació i les xarxes socials
4. Metodologia d'investigació
5. Resultats de l'enquesta i anàlisi dels resultats
6. Conclusions i possibles estratègies d'actuació
7. Referències bibliogràfiques

1. INTRODUCCIÓ

Sota el títol “L'ascens de l'extrema dreta entre l'alumnat de l'ESO: mite o realitat?”, alumnat de 4t d'ESO, de l'IES La Murta d'Alzira, ha fet un treball per tal de tractar una problemàtica actual que, més que estar provada, sembla més bé ser-ne una percepció més o menys generalitzada entre la comunitat educativa als instituts del País Valencià: s'estenen les posicions d'extrema dreta entre els adolescents. És cert que avui, el discurs de l'extrema dreta que impulsen partits polítics com VOX al nostre voltant, ha calat entre els joves i adolescents i els joves i adolescents han acabat incorporant al seu comportament i llenguatge les postures d'aquesta part?

En un context on la percepció de l'arrelament d'aquestes idees entre els estudiants s'ha vist reforçada per articles de premsa que just apunten en aquesta direcció, com “*Ser de extrema derecha en el 'insti'*” del Levante EMV, “*Cuando la extrema derecha tiene voz de adolescente*” de El Salto, “*La desmemoria joven de la que bebe la extrema derecha*” de ElDiario.es, “*TikTok alimenta el discurso de la extrema derecha entre los jóvenes*” de El Periódico, o “*El auge de los niños y adolescentes de extrema derecha: Lo enrollado es ser facha*” de El Confidencial, sorgeix la necessitat d'abordar aquesta qüestió de manera crítica i analítica: fins quin punt el que s'estèn com un mantra és una realitat més enllà d'una percepció més o menys estesa però poc contrastada? És cert que els nostres instituts són una fàbrica de ciutadania “protofeixista”? Criminalitzem injustament els adolescents o tenim, com a societat, un vertader problema que cal tractar de manera seriosa i amb mesures contundents? En definitiva, és cert que les idees d'extrema dreta estan prenent força a les aules del País Valencià o simplement una preocupant percepció més o menys generalitzada?

L'objectiu de la investigació no és altre que corroborar o desmentir aquesta idea. Perquè seguint amb les qüestions que han motivat la present investigació: són el racisme, la xenofòbia, el masclisme i l'odi cap a col·lectius vulnerables una realitat o simplement és una manera estètica de declarar-se “antisistema” en una sort de rebel·lia adolescent? És aquest un fenomen de la societat general? Com s'estan difonent i perpetuant aquestes idees a través de les xarxes socials i l'entorn educatiu?

És per a això que s'ha considerat oportú fet un qüestionari de 25 preguntes a 172 alumnes de 3r d'ESO a 2n de Batxillerat (és a dir, entre els 14 i els 18 anys) sobre els següents temes socials que estan constantment en el debat social i polític: Violència i igualtat de gènere; Immigració; Drets i igualtat social; Canvi climàtic; Economia; Cultura i llengua; Organització territorial; Nacionalisme i sentiment identitari; Defensa i posició internacional; Organismes i institucions polítiques.

Amb tot això, s'ha pretès aprofundir envers les motivacions dels joves per tal d'abraçar, o no, aquest ideari, així com els efectes que tot això té i pot tenir en la base de la convivència escolar i la cohesió social. De la mateixa manera, es busca definitivament obrir un necessari debat social i escolar sobre les

possibles estratègies educatives i preventives per combatre una perillosa tendència que atempta al bon funcionament de la concòrdia, la pau i el joc democràtic, promovent, tanmateix, els valors de la inclusió, el respecte i la tolerància. El recent temps de reflexió que el president del govern espanyol, Pedro Sánchez, ha pres, ens fa afirmar que el problema envers la desinformació, la difamació i les tàctiques de reforçar un discurs de confrontació hi és, i per tant que cal ser tractat.

En definitiva, el treball d'investigació busca donar llum sobre un fenomen en auge i que ens preocupa com a estudiants, però sobretot com ciutadanes i ciutadans. Avui l'onada reaccionària de moviments d'extrema dreta s'estén per arreu d'Europa i del panorama internacional amb discursos que atempten a la diversitat de gènere, el canvi climàtic o la immigració, i que en definitiva, considerem que atempten contra els drets humans mateixos. Posar-ne llum sobre un preocupant fenomen en auge al nostre voltant, el de l'ascens dels preceptes i la ideologia d'una extrema dreta que ha dut a Europa els moments més obscurs de la seva història, és el nostre objectiu últim. Fet i fet, pretén així moure consciències, tot obrint el debat al seu tractament integral i proposar-ne solucions per abordar-lo d'una manera efectiva i constructiva cap a una societat molt més justa i igualitària, on totes i tots tenen cabuda.

2. OBJECTIUS DEL TREBALL

Com ja s'ha comentat a la introducció, l'objectiu principal i fonamental d'aquesta modesta investigació, no és altre que el corroborar o refutar la percepció generalitzada sobre l'arrelament de les idees d'extrema dreta entre els adolescents, a partir d'una mostra "significativa", a partir de l'enquesta a 172 estudiants d'entre 3r curs d'ESO i 2n de Batxillerat de l'IES públic La Murta d'Alzira.

A més a més, es pretén analitzar les possibles causes d'aquest fenomen, les seves conseqüències en la convivència escolar i la cohesió social, així com explorar les estratègies educatives i preventives per contrarestar aquesta tendència. En definitiva, obrir les vies cap a una reflexió global del conjunt de la comunitat educativa. És per això que entenem que el nostre institut respon a la perfecció a la diversitat social que es pot trobar a l'actualitat i per tant considerem, com s'exposa a l'apartat de metodologia, que pot resultar una bona mostra de la que extreure conclusions i plantejaments de pes i significatius entorn del problema tractat.

3. ANÀLISI PRELIMINAR DEL PROBLEMA

És cert que el treball es planteja inicialment arrel d'una percepció generalitzada que va en el sentit que els discursos associats a l'extrema dreta en diferents camps (immigració, igualtat i violència de gènere,

canvi climàtic, economia, batalla cultural, llengua, sentiment nacional, etc), han calat d'una manera significativa entre joves i adolescents.

Tot i això, no podem deixar-nos guiar per simples percepcions, i és per això que en aquest punt hem decidit treballar tres aspectes diferents que ens donen la pista sobre allò que pretenem treballar: el pes que té l'extrema dreta avui en el context polític espanyol i europeu; la percepció que hi tenen els adolescents envers l'ascens de l'extrema dreta; i, per últim, la influència que hi tenen els mitjans de comunicació i les xarxes socials. Per a fer-ho recorrem a l'anàlisi de diferents articles de premsa, així com dades electorals, enquestes i demés entrevistes que il·lustren, d'alguna manera, la magnitud del problema a tractar.

3.1. El pes de l'extrema dreta avui: en Europa i Espanya

Per fer un anàlisi el més concís possible, però que done una imatge bastant realista del que suposa avui l'extrema dreta a Europa i el seu ascens des de la caiguda del feixisme italià de Benito Mussolini i el nazisme d'Adolf Hitler a les acaballes de la II Guerra Mundial, s'ha considerat fer un breu recorregut des de la caiguda del Mur de Berlín i la fi de la URSS.

I és que fou així com després de 1989, la desaparició del bloc soviètic va generar grans expectatives de canvi a l'Europa de l'Est. Tot i això, molts ciutadans de l'antiga Alemanya Oriental es van sentir decebuts per la falta de millores en les seves condicions de vida després de la reunificació. Aquesta frustració i descontentament va ser aprofitada per partits d'extrema dreta com l'Alternativa per Alemanya (AfD), que han guanyat força a la zona est del país. Però no sols això, sembla que l'espurna de l'extrema dreta mai ha estat desapareguda del tot.

A partir dels anys 2000, els partits d'extrema dreta han guanyat pes a tota la Unió Europea, suposant una vertadera amenaça al sistema de convivència i estat de benestar, derivat de la negació de moltes d'aquests postures envers la unificació europea.

Si més no, l'amenaça a les democràcies occidentals ha estat un fet en els darrers anys. Com a exemples il·lustratius, cal esmentar breument els següents: a Àustria, el Partit de la Llibertat (FPÖ) va formar govern el 2000; a Hongria, el Fidesz de Viktor Orbán (qui ha marcat el camí a Europa dels partits d'extrema dreta) governa des de 2010 i ha anat consolidant un sistema que el Parlament Europeu ha qualificat d'"autocràcia electoral", tot qüestionant molts dels principis fundacionals acordats amb la firma dels Tractats de Roma; a Polònia, Llei i Justícia (PiS) també ha evolucionat cap a posicions més radicals, entrant en conflicte amb Brussel·les per mesures

com les relatives a la independència judicial; a Itàlia, Giorgia Meloni i el seu partit Germans d'Itàlia han guanyat força en els últims anys, arribant al poder el 2022 i formant un govern de coalició amb altres partits de dretes, adoptant així un inquietant discurs nacionalista i eurocèptic, posicionant-se en contra de la immigració i defensant valors tradicionals; a França, Marine Le Pen i el Reagrupament Nacional (antic Front Nacional) han estat una amenaça constant per a la democràcia francesa, i tot i no haver aconseguit guanyar les eleccions presidencials, el seu suport electoral ha anat creixent, especialment entre la joventut; a Portugal, el partit Chega, liderat per André Ventura, ha guanyat força en els últims anys, convertint-se en la tercera força política del país en les recents eleccions presidencials i essent practicament decisius, on novament el seu discurs nacionalista, anti-immigració i eurocèptic ha trobat ressò entre sectors descontents de la població.

Però no sols a Europa, i és que exemples molt significatius són els dels Estats Units de Donald Trump i el Brasil de Jair Bolsonaro: als Estats Units, Trump i el Partit Republicà han abraçat cada vegada més posicions pròpies de l'extrema dreta, alimentant el negacionisme, el populisme i el discurs de l'odi, tenint un impacte significatiu en la política nord-americana i la negació de la democràcia com l'assalt al Capitoli en gener de 2021 i que pot revalidar el govern en les següents eleccions presidencials; mentre que al Brasil, Bolsonaro i el seu Partit Liberal han representat una amenaça per a la democràcia brasilera, amb un discurs ultraconservador, autoritari i contrari als drets humans.

Si més no, i com queda evidenciat amb aquest breu repàs, factors com la crisi de refugiats de 2015 i la percepció de pèrdua d'identitat i cultura europea han estat clau per a l'ascens dels partits d'extrema dreta. Tot i això, cal fer menció especial i emfatitzar l'entrada en el joc polític de les xarxes socials que, com veurem el propers punts, han jugat un paper clau per tal de difondre un missatge de fàcil digestió i propagació entre joves i adolescents, així com una població globalitzada on el missatge curt, ràpid, unidireccional i amb una causa-efecte unifactorial actua com a base de consolidació d'un discurs assentat, sovint, sobre el racisme, l'aporofòbia, la xenofòbia, la consolidació d'una estructura tradicionalista i patriarcal o la retallada de drets a les classes més baixes de l'escala social. Sovint ens preguntem si la recent massacre derivada dels genocidis post-colonials i l'Holocaust nazi a la II Guerra Mundial no ha servit de res. Podria ser que la Història, com a matèria, no té una intenció de recordar el passat i no repetir-lo, tal com anuncia el repetit mantra pronunciat des de posicions clarament historicistes o positivistes, sinó més bé per tal de ratificar perilloses posicions nacionalistes i excloents.

Així doncs, l'extrema dreta ha guanyat força a Europa, tot aprofitant el descontentament de sectors de la població, les crisis migratòries i la seva capacitat de difondre els seus missatges a través de les xarxes socials, especialment entre la joventut. Partits com l'AfD a Alemanya, el FPÖ a Àustria, el Fidesz a Hongria o VOX a Espanya han aconseguit una representació significativa als parlaments nacionals i, en alguns casos, fins i tot han format part de governs, la qual cosa suposa un risc molt evident per a les democràcies europees donat el seu discurs fortament excloent.

Com s'ha apuntat, el cas de VOX a Espanya és digne d'estudi i el punt fonamental d'on es centra o arranca aquest treball. Com hem vist, la corrent d'extrema dreta és un fet refutat a tota Europa, i Espanya no ho és menys. Recentment, derivat de les darreres eleccions municipals i autonòmiques, el partit de Santiago Abascal ha sigut decisiu per a la formació de governs, de la mà del Partit Popular. Els casos són evidents i els tenim a l'abast en ajuntaments com els de València o governs autonòmics com la Generalitat Valenciana. Fet i fet, caldria preguntar-nos d'on prové aquest suport tan significatiu i quina és la trajectòria de l'extrema dreta al territori nacional, més si cap un cop superat el Franquisme i ja iniciada la Transició Democràtica en 1975 (criticada fortament des de diverses posicions polítiques de l'esquerra per la seua "falsa" superació de les polítiques i lògiques socials que se'n derivaren de la dictadura anterior).

Veritablement l'evolució de l'extrema dreta a Espanya des de la Transició Democràtica en 1975 fins a l'actualitat (amb VOX com la força política que abandera avui les aspiracions polítiques de l'extrema dreta) ha estat marcada per diversos factors i transformacions polítiques i socials.

Durant la Transició Democràtica (1975-1982) després de la mort de Franco, Espanya va iniciar un procés de transició cap a la democràcia. En aquests primers anys, l'extrema dreta es va mantenir en un segon pla, amb una presència limitada en comparació amb altres forces polítiques. Però que semblaren en un segon pla (des de la pràctica política) no vol dir que no existiren o estigueren latents, el cas de la Batalla de València n'és un cas paradigmàtic. Arrel de la consolidació de la democràcia espanyola (1982-2004), l'extrema dreta va continuar sent una força, si més no, minoritària i fragmentada, sense tenir una presència significativa en l'escena política nacional, donat que la posició de la dreta política era monopolitzada i capitalitzada pel Partit Popular amb José María Aznar al capdavant. Tot i que els atemptats gihadistes d'Atocha, a Madrid, en 2004 van donar un gir a favor d'una política encapçalada pel PSOE de José Luis Rodríguez Zapatero, el fet és que la crisi econòmica i social esclatada en 2008, va generar fortes

tensions socials i polítiques que van propiciar, si més no, un clima favorable per a l'aparició de moviments populistes i d'extrema dreta, el discurs dels quals era fàcilment digerible per una classe social baixa, poc crítica i massacrada per una situació econòmica asfixiant, i suportada per certes elits econòmiques que veien l'oportunitat per al seu benefici econòmic particular. En aquest context, van sorgir formacions com Plataforma per Catalunya (PxC) i altres grups radicals del mateix tipus. Però no fou fins l'aparició de VOX com a partit polític en 2014 va marcar un evident punt d'inflexió en la presència política, social i pública de l'extrema dreta a Espanya. Durant els darrers deu anys, VOX ha anat creixent políticament i en el suport electoral o representació parlamentària, especialment després de les eleccions de 2019 i 2021, convertint-se en un actor rellevant en l'escena política espanyola.

Per tal d'il·lustrar breument aquesta circumstància, cal acudir a les dades electorals oficials, i és que VOX ha mantingut una creixença constant des de la seua aparició com a partit polític. Mostra d'aquest fet és que ha aconseguit establir-se com una força estable a la dreta del PP en la política espanyola, sent el tercer partit més votat en les eleccions generals de 2023 amb gairebé tres milions de vots i 33 escons al Congrés dels Diputats (tot i que a les eleccions de 2019 havia obtingut el seu màxim històric amb 52 escons). Actualment gaudeix d'un important poder institucional en coalició amb el PP a nombrosos ajuntaments, diputacions i autonomies espanyoles.

Les causes del creixement de VOX a la realitat política cal apuntar que són multifactorials i responen més bé a una realitat global, no sols espanyola. Si més no, la crisi dels partits tradicionals i el descontent popular amb les formes tradicionals de fer política; el rebuig a l'agenda progressista marcada per l'Agenda 2030, els ODS, els drets de minories i el feminisme, entre d'altres; l'aïllament de les zones rurals tradicionals i el canvi tecnològic; la situació socioeconòmica general i el sentiment nostàlgic de la població; així com un fort discurs anti-immigració, nacionalista i autoritarista identificat amb els valors conservadors, han estat claus per explicar aquest augment i consolidació com a rellevant força política a Espanya.

3.2. Percepció de l'ascens de l'extrema dreta entre joves i adolescents

Per tal de tenir un punt d'inici a la nostra investigació, s'ha fet una breu recerca a alguns articles de premsa que posen el focus en el creixement d'aquestes posicions entre joves i adolescents, tot per tenir un poc la idea de quina era la idea del que ens enfrontàvem. És per això que s'han

analitzat cinc articles diferents, publicats a mitjans de comunicació de caire nacional que aborden, d'alguna manera, aquest fet. Sorgeix el dubte o la qüestió de si aquestes posicions són una realitat o simplement una percepció alarmant.

A l'editorial *"Ser de extrema derecha en el 'insti'"* publicat al Levante EMV en juny de 2023, s'exposa una preocupant tendència de l'ascens de l'extrema dreta entre els joves i adolescents als instituts. Segons l'autor, els missatges conservadors i les idees de l'extrema dreta estan calant cada vegada més entre la joventut. De fet, l'article critica la suposada "neutralitat" de l'educació, argumentant que el capital i el patriarcat se n'apropien diàriament. L'article afirma que la millor manera de combatre aquestes posicions és construir un sistema educatiu que promogui els valors del suport mutu, l'empatia, la no competitivitat i l'anticapitalisme.

Pel que fa a la crònica *"Cuando la extrema derecha tiene voz de adolescente"* de El Salto, narra com, en diverses ocasions, els estudiants han boicotejat activitats relacionades amb el feminisme i la diversitat sexual, com ara una lectura de poemes feministes o, fins i tot, grups de suport LGBTI. Aquests incidents mostren, segons l'autor, una tendència creixent de manifestacions antifeministes i discriminatòries en l'àmbit educatiu. De la mateixa manera, es destaca la importància de l'educació en la formació d'una ciutadania crítica i respectuosa, i critica la tolerància cap a actituds antifeministes i discriminatòries a les aules. A través de testimonis d'estudiants i docents, es posa de manifest la presència d'ideologies d'extrema dreta entre els joves, que sovint es manifesten amb actituds contràries a la igualtat de gènere i la diversitat.

En el cas de *"El auge de los niños y adolescentes de extrema derecha: lo enrollado es ser facha"* de El Confidencial, es posa l'èmfasi en la preocupant tendència de l'ascens de l'extrema dreta entre els joves i adolescents a Espanya. Segons el text, pares i professors han identificat un creixement de les actituds i comportaments d'extrema dreta entre els estudiants, des de la irrupció de VOX a les institucions. Alguns exemples destacats inclouen com estudiants boicotegen activitats feministes o de suport a la comunitat LGBTI+, així com l'exhibició de símbols i salutacions feixistes. L'article apunta que aquesta radicalització es deu fonamentalment a una identificació identitària amb posicions antifeministes i xenòfobes. Es remarca que, tot i ser una minoria ruidosa, la presència d'aquests estudiants radicals pot acabar influint en la resta de la classe, especialment si algun professor dona suport a les seves idees. Això contrasta amb la majoria d'estudiants, que solen ser més tolerants i preocupats per temes com el canvi climàtic i la justícia social.

L'article "*La desmemoria joven de la que bebe la extrema derecha*" de ElDiario.es, remarca que actualment són molts els joves que desconeixen fets històrics importants de la història recent d'Espanya, com què fou ETA, qui fou Miguel Ángel Blanco, els assassinats dels advocats d'Atocha o la Llei d'Amnistia de 1977, de manera que cauen en la ignorància sociopolítica del seu país, i per tant el seu anàlisi resta fortament esbiaixat. Aquesta manca de coneixement sobre el passat es deu al fet que aquests temes no s'expliquen prou a les escoles o a l'àmbit familiar, i molts joves no tenen consciència que aquestes històries existeixen. Això emfatitza una forta "desmemòria" juvenil, que és aprofitada per l'extrema dreta i intenta fer-se seva conceptes com la llibertat, la igualtat o la democràcia, tot i que les seves idees van en contra dels drets humans. L'article adverteix que, a curt termini, aquesta involució ideològica és possible, i que cal evitar-la, més enllà de les qüestions electorals, per ser-ne contrària als drets i les llibertats.

3.3. Influència dels mitjans de comunicació i les xarxes socials

La influència dels mitjans de comunicació i les xarxes socials sembla ser evident i definitiu en la projecció de les idees de l'extrema dreta, qui aprofiten la llibertat d'expressió i la democratització d'Internet i els mitjans de comunicació, així com la falta de control legislatiu, per difondre les seues idees, també entre els més joves.

Si més no, l'article "*TikTok alimenta el discurso de la extrema derecha entre los jóvenes*" de El Periódico, posa el focus en aquesta qüestió, argumentant així que TikTok, una de les xarxes socials més utilitzades pels joves, s'ha convertit en un espai on l'extrema dreta expandeix la seva agenda reaccionària. Darrere de l'aparença inofensiva de vídeos musicals i mems divertits, s'amaguen missatges preocupants que consumeix una joventut immersa en una onada conservadora. Això es demostra en una enquesta recent segons la qual una quarta part dels neerlandesos nascuts després de 1980 creuen que l'Holocaust és un mite o que s'exagera el nombre de víctimes.

A Espanya, VOX ha sabut introduir-se amb èxit a les xarxes socials d'aquest tipus, i el seu perfil oficial de TikTok (@vox_espana) compta ja amb gairebé 400.000 seguidors, tota una estratègia digital li ha permès arribar a un públic jove. Cal entendre que TikTok és una xarxa social de consum ràpid i superficial, on no es fomenta el debat ni la crítica, la qual cosa la fa ideal per al "politainment" (política com a espectacle) de l'extrema dreta. Fins i tot els detractors d'aquests continguts acaben potenciant la seva viralitat en compartir-los per criticar-los, augmentant així

la seva visibilitat. Tot això ha contribuït definitivament a la “normalització” de la violència masclista i altres idees extremistes entre els joves.

De la mateixa manera, mitjans de comunicació afins a aquestes posicions, emfatitzen aquesta polarització i radicalització a través de les xarxes, en tant que tendeixen a reforçar les creences pròpies i a incentivar l'esmentada polarització, beneficiant així l'ascens de posicions extremistes, donat que els algoritmes i la lògica de les xarxes afavoreixen aquesta propagació i difusió de continguts radicals i fortament sensacionalistes, en detriment de la informació rigorosa i contrastada.

Caldria incidir-ne en el paper clau que han jugat aquests mitjans, justament en la difusió i perpetuació de les idees d'extrema dreta entre els joves i adolescents. Diversos estudis i informes han posat de manifest aquesta preocupant tendència. Per exemple, un informe de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP) va revelar que el 2021, el 8% dels joves de la generació Z s'identificaven amb les posicions de l'extrema dreta. Aquesta xifra es relacionava directament amb la presència creixent d'influencers i youtubers que promouen discursos antifeministes, homòfobs i xenòfobs a través de les xarxes socials. Exemples com els derivats de la polèmica, a finals del novembre de 2022, amb la campanya del Ministeri d'Igualtat (presidit aleshores per Irene Montero) a les portes del Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència contra les Dones, i que posaven el focus en les paraules del famós youtuber “el Xokas” o el presentador Pablo Motos, demostren aquesta línia d'influència i propagació dels missatges i posicions.

Un altre exemple és el cas de la plataforma Twitch, on s'han detectat streamers que difonen contingut d'extrema dreta de manera subtil i atractiva per als joves. Segons l'article *"Com l'extrema dreta s'instal·la al mòbil dels joves"* de 3Cat, aquesta capacitat per generar contingut entretingut (però fortament polititzat i posicionat a favor de posicions d'extrema dreta) contrasta amb la manca d'activitat similar en entorns d'esquerres, que sovint no es centren en la generació de contingut viral. Tanmateix, l'article *"Deu idees útils contra l'ascens de l'extrema dreta"* del Crític apunta que l'extrema dreta pot dominar més el discurs públic del que sembla, tot creant la sensació que està en minoria i utilitzant estratègies per generar contingut atractiu i divertit a través de diverses plataformes.

Si més no, aquestes evidències demostren que la presència creixent d'influencers, youtubers i streamers que promouen idees d'extrema dreta a les xarxes socials, juntament amb la capacitat d'aquesta ideologia per generar contingut viral i entretingut, han contribuït a la difusió i perpetuació d'aquestes actituds entre els joves i adolescents.

Evidentment, caldria pensar que el País Valencià (i els joves i adolescents que aquí hi viuen) no és immune a la influència dels mitjans de comunicació i les xarxes socials en la difusió de les idees d'extrema dreta entre els joves i adolescents.

4. METODOLOGIA D'INVESTIGACIÓ

Com ja s'ha apuntat, la manera de comprovar (almenys en un context proper a les autores d'aquest treball) les hipòtesis apuntades anteriorment, ha estat la de realitzar una entrevista, de manera anònima, a 172 estudiants d'entre els cursos de 3r d'ESO i 2n de Batxillerat.

L'elecció de l'alumnat sobre qui s'ha consultat ha estat motiu de debat, però finalment s'ha decidit incidir-ne sobre un alumnat que, d'alguna manera, ja té una certa noció política o que, si més no, ha escoltat d'alguna manera els debats polítics i parlamentaris actuals i d'alguna manera creiem que pot tenir cert posicionament respecte a les qüestions que ací formulem.

L'elecció del centre es justifica en tant que creiem que un IES públic com La Murta d'Alzira respon a la pluralitat social i per tant suposa una representació de la mateixa a xicoteta escala. I això es produeix pel centre però també per la ciutat, i és que considerem que Alzira és una ciutat el suficientment gran com per a poder tenir una mostra representativa on cap tothom i de qualsevol idea política, ja que no es caracteritza per tenir un marcat perfil polític històric, canviant entre recents governs del PP i coalicions entre Compromís i PSPV, inclús les postures polítiques entre esquerra i dreta resten bastant equitatives. A més sofreix i està travessada pels mateixos problemes que qualsevol municipi d'una entitat mitjana-gran al nostre territori: la pobresa, la immigració, el problema de l'habitatge, la batalla cultural, política i lingüística, etc., hi estan presents a Alzira i també a aquest institut.

Ens queda el dubte de què hagués passat si la formulació d'aquest mateix qüestionari s'hagués exportat a altres ciutats i inclús altres centres educatius del mateix municipi però de gestió privada o concertada, fins i tot si hi hauria diferències depenent de la motivació religiosa que tingués. Aquesta qüestió, que ens sembla ben interessant, la deixem per a properes

investigacions en aquesta mateixa línia. A més, realitzar un qüestionari com aquest, i rebre la pertinent autorització positiva de l'equip directiu és una tasca feixuga en centres que no són el nostre. Intuïm, fet i fet, que no es podria establir una posició generalitzada per a un grup tan "heterogeni" i amb circumstàncies socials i realitats tan diferenciades com els joves i adolescents. És per això que creiem convenient trencar el paradigma de la joventut i l'adolescència com un "tot" impersonal i global, com bé parlen els articles anteriors, ja que cada centre, cada realitat social, cada ciutat té les seues experiències polítiques i socials particulars. Evidentment i segurament, per raons òbvies, no obtindríem el mateix resultat si aquesta consulta, i amb les mateixes qüestions, la realitzarem a un centre públic d'un petit poble del País Basc on l'esquerra abertzale haja tingut un pes important, o a un centre privat de la mateixa Moraleja de Madrid, on l'espectre econòmic, social i polític (un bastió història de la dreta i l'extrema dreta espanyola) difereix molt de la primera realitat. És per tot això que volem deixar clar que aquesta enquesta, i els seus resultats, responen exclusivament al nostre centre i la realitat sociocultural i plural que es dona al mateix.

Però també queda per a un anàlisi posterior (donat que no volíem que aquest treball s'estengués més del compte) fer una comparativa entre què ha votat cada curs i quines han estat les diferències, fins i tot entre grups i/o gèneres. És per això que els resultats que finalment es presentaran responen a un àmbit general o global, és a dir analitzem el conjunt de l'enquesta, sense negar que seria molt interessant desglossar els resultats i obrir vies de debat en l'aspecte que s'ha esmentat just dalt. Tot i això, entenem que l'anàlisi dels resultats i les conclusions que n'extraïem són suficientment il·lustratives i suggerents com per a que la investigació tinga sentit per sí mateixa.

Fet i fet, l'enquesta que es presenta s'ha fet al voltant de deu temes de radiant actualitat i que estan, avui en dia, en el debat polític general, motiu pel qual el seu posicionament és inherent a la idea mateixa de conviure en societat. Són els següents: 1. Violència i igualtat de gènere; 2. Immigració; 3. Drets i igualtat social; 4. Canvi climàtic, ODS i Agenda 2030; 5. Economia; 6. Cultura i llengua; 7. Organització territorial; 8. Nacionalisme i unitat nacional; 9. Defensa i posició internacional; 10. Òrgans i institucions polítiques.

D'aquesta manera s'ha elaborat un qüestionari en el qual l'alumnat ha de puntuar 25 afirmacions en funció de si està d'acord o no amb les mateixes, a partir d'un formulari de Google Forms que l'alumnat accedeix de forma còmoda des del seu dispositiu mòbil. En aquest sentit s'ha establert

una gradació de les respostes en quatre intervals diferents (de manera que la equidistància no pugui existir en un número central, sinó que s'obliga al posicionament de l'alumne/a): Gens d'acord / Poc d'acord / D'acord / Totalment d'acord. Cal apuntar que les afirmacions que s'han versat en aquesta enquesta estan fetes des d'una posició d'extrema dreta. S'ha precisat oportú fer-ho d'aquesta manera ja que l'anàlisi dels resultats anava a resultar molt més fàcil i intuïtiu. És per això que una resposta en la línia de "Totalment d'acord" aniria en la línia d'una posició d'extrema dreta a Espanya o en allò que defensa i proposa VOX com a partit polític. A partir d'aquesta afirmació, es rebaixa el suport a les pertinents afirmacions, de manera que la resposta destinada a "D'acord" la podríem posicionar com una resposta política de dretes associada a l'argumentari propi dels votants del Partit Popular; les respostes establertes com "Poc d'acord" estarien destinades a un posicionament polític més a l'esquerra, en un argumentari propi del Partit Socialista Obrer Espanyola; mentre que les respostes "Gens d'acord" es posicionarien totalment contràries a les afirmacions fetes, i per tant estarien en la línia d'allò defensat per l'entramat de partits més a l'esquerra de l'espectre polític, com seria, per exemple, Sumar.

Establert aquesta manera de funcionar general, s'ha analitzat quina és la posició de l'extrema dreta respecte dels temes anteriorment esmentats, sota la pregunta general de "Quina és la posició política de VOX respecte de cadascuna d'aquestes qüestions?", i que tot seguit presentem:

- Violència i igualtat de gènere: VOX rebutja la ideologia de gènere i s'oposa a la participació en observatoris municipals i autonòmics contra les dones i la LGTBIfòbia, amagant aquesta qüestió sota la denúncia a "totes les violències" siguen del tipus que siguen i la "violència intrafamiliar", un eufemisme que amaga aquesta qüestió. L'extrema dreta nega la violència de gènere, tot argumentant que es tracta d'un concepte merament ideològic exposat per l'esquerra. Com ja s'ha esmentat, el partit proposa una "lleï de violència intrafamiliar" que protegeix "totes les víctimes" de violència, incloent dones, ancians, xiquets, independentment de la seua orientació sexual.
- Immigració: VOX té una posició restrictiva respecte de la immigració. El partit presenta iniciatives per impedir que els okupes i immigrants il·legals es puguin inscriure en el padró municipal, sota el discurs de que un augment de la immigració suposa un augment de la delinqüència i els problemes de convivència, i l'aprofitament dels mecanismes públics de l'Estat, l'enduriment de les fronteres, etc. Es proposa endurir la postura en

contra de la immigració il·legal, pretenent retirar totes les ajudes socials i de qualsevol tipus als immigrants. Promet la immediata expulsió dels immigrants irregulars i dels MENA, així com la major protecció de les costes per tal d'evitar l'arribada massiva d'immigrants il·legals. Es té una clara orientació cap a l'aporofòbia i l'extensió de la por a l'ocupació de vivendes (que no dubten en vincular tanmateix a la immigració).

- Drets i igualtat social: la posició de l'extrema dreta opta ací per derogar lleis i estructures que considera plenament ideològiques com la Violència de Gènere, la Llei de l'Abortament, la Llei d'Igualtat, la Llei LGTBIQ+, etc. D'igual manera proposa eliminar el Ministeri d'Igualtat i els jutjats de violència sobre les dones, així com deixar de finançar "entitats ideològiques públiques" en favor del col·lectiu LGTBIQ+, la memòria democràtica, ecologistes radicals o separatistes. Pel que fa als drets socials, VOX proposa una legislació sanitària "respectuosa" amb el "dret a la vida i la integritat física i moral", donant preferència als espanyols i els residents legals, i sols atenent als immigrants il·legals en situacions de vital urgència i infermetats infeccioses-contagioses. En educació, proposa retirar les competències a les CCAA i retornar a l'Estat el monopoli d'aquestes mateixes polítiques, perseguint a les autoritats educatives que "impedisquen el dret de l'alumnat a formar-se en espanyol", així com implantar el "pin parental" per a que siguen les famílies les que escullen en quins àmbits es formen a les seues filles i fills (igualtat de gènere, violències sexuals, drets i llibertats, etc), restant pes a les matèries humanístiques que promouen el lliure pensament (com és el cas de la Filosofia) en favor de les més tècniques, econòmiques i aquelles que promouen una moral més forta (com la Religió).
- Canvi climàtic, ODS i Agenda 2030: VOX considera que l'Agenda 2030 és una ferramenta d'adoctrinament i que el seu objectiu fonamental no és altre que la pèrdua de la sobirania nacional i la implantació d'un nou ordre mundial que beneficia a les elits i les posicions socialistes i d'esquerreres. A més, proposa la derogació de la Llei de Canvi Climàtic i Transició Energètica, al considerar-ne que arruïna el camp, el sector industrial i els habitatges espanyols. S'oposa a l'Agenda 2030 i els ODS ja que la considera un full de ruta "globalista" que resulta perjudicial per als interessos d'Espanya, al temps que nega l'existència real del canvi climàtic. A més, defensa la inversió i creació de noves centrals nuclears ja que suposa una energia barata, "no contaminant" i s'oposa a la inversió en energies renovables. A més, proposa derogar la adhesió d'Espanya a l'Acord de París en la lluita contra el canvi climàtic.

- Economia: VOX presenta propostes de caire ultraliberal amb la no-intervenció de l'Estat en el plànol econòmic. Es pretén fer una rebaixa significativa d'impostos, com el de Patrimoni, el de Successions o la Plusvàlua municipal (impostos que, d'eliminar-los, tan sols afavoreixen la població amb major poder adquisitiu). Es pretén eliminar l'IRPF (Impost sobre la Renda de les Persones Físiques) i l'eliminació de l'impost a les grans fortunes o capitals. En l'àmbit laboral, VOX lluita per l'eliminació de les partides pressupostàries dedicades a sindicats i patronals de treballadors, així com eliminar subvencions a partits polítics, sindicats i patronals. Tot i això no aclareix com finançarà les mesures sense realitzar retalls en l'Estat del Benestar, propis com infraestructures, pensions, dependència, sanitat o educació.
- Cultura i llengua: l'extrema dreta proposa, en aquest cas, l'eliminació de les llengües cooficials en les administracions públiques i els mitjans de comunicació. A més pretèn que l'ús de l'espanyol siga hegemònic en tot el territori nacional i blindar la denominació exclusivament espanyola en tots els municipis. En l'àmbit cultural, VOX opta per un impuls a la tauromàquia i manifestacions de tall tradicionalista. La seua apolítica cultural es basa fonamentalment en la protecció de tres eixos: l'espanyol com a llengua, la tauromàquia i l'anomenada "identitat espanyola" (unitària i centralista, que elimina tota mostra de diversitat).
- Organització territorial: VOX opina que la configuració territorial de l'Estat de les autonomies en Espanya, suposa una descentralització que amenaça la unitat de la nació espanyola i la sobirania de l'Estat espanyol. La seua visió per a Espanya és la d'un Estat de Dret centralitzat que deixi de costat la "divisió i els privilegis" entre les diferents regions. El partit està particularment preocupat per la deriva de l'espanyol, especialment en les CCAA on les llengües regionals tenen un *status* cooficial. Proposa també restringir la llibertat i suprimir aquelles associacions independents que s'oposen a la seua visió d'un Estat espanyol fort i unitari (no plural i divers). A més, proposa la prohibició dels partits nacionalistes i aquells que busquen la independència, tot suprimint els Estatuts d'Autonomia. En resum, es busca unificar la cultura espanyola sota una visió castellana i tradicionalista centrada en Madrid, potenciant de la mateixa manera el castellà com única llengua oficial i eliminar la diversitat autonòmica, similar a l'Espanya de Franco. Per a aquest partit polític, l'Estat de les autonomies és un sistema ineficient i costós.

- Nacionalisme i unitat nacional: VOX es presenta com un partit fortament nacionalista que defensa una unitat d'Espanya centralitzada, tradicionalista i repressiva amb la resta de posicions nacionals o autonòmiques. El partit creu que la unitat nacional és un punt primordial i està per damunt d'altres aspectes com les llibertats individuals: "España, lo primero". VOX s'oposa així, tant a la descentralització autonòmica, com a la centralització en instàncies supranacionals com la Unió Europea, i on tots els servicis públics han de centralitzar-se en l'estat espanyol.
- Defensa i posició internacional: ací l'extrema dreta opta per reforçar el pressupost dedicat a les Forces Armades i Cossos de Seguretat de l'Estat, per tal de protegir la sobirania, seguretat i llibertat d'Espanya. S'intenta dignificar la vocació militar professional i la visibilització de la indústria de Defensa en Espanya. En matèria de seguretat, es proposa suprimir la Ertzaintza i els Mossos d'Esquadra, amb l'objectiu de centralitzar totes les competències en el Ministeri de l'Interior.
- Òrgans i institucions polítiques: VOX té una posició ultraconservadora i ultranacionalista. El partit proposa una sèrie de mesures destinades a reformar la vida democràtica espanyola, per tal d'aconseguir una suposada "eficiència" de l'Estat. A més, proposa la devolució immediata a l'Estat de les competències d'Educació, Sanitat, Seguretat i Justícia, i procedir a la supressió de les policies autonòmiques.

Amb l'anàlisi de les posicions oficials de l'extrema dreta respecte els temes polítics i socials d'actualitat, s'han desenvolupat les següents afirmacions per al seu posicionament per part de l'alumnat:

1. *L'actual discurs feminista criminalitza i culpabilitza injustament el gènere masculí. Deuria d'haver també un dia oficial de l'home.*
2. *Avui en dia, la violència de gènere ja no té sentit per sí mateixa, caldria parlar més bé de "violència intrafamiliar" i denunciar totes les violències.*
3. *La nostra és una societat totalment igualitària. Dies com el 25N (Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència contra les Dones) i el 8M (Dia de la Dona) ja no tenen sentit avui.*
4. *L'augment de població immigrant a Espanya suposa directament un increment de la delinqüència i la criminalitat.*
5. *Caldria reforçar els controls de fronteres i endurir les condicions per entrar a Espanya.*

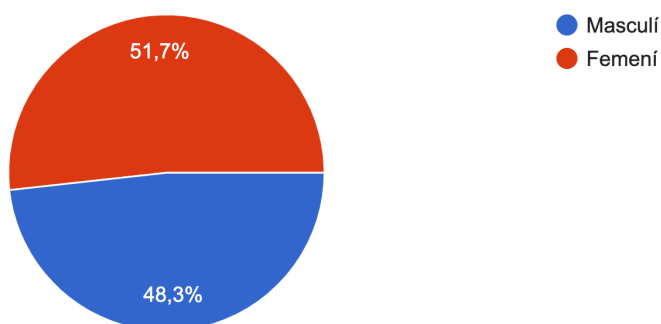
6. *Molts immigrants a Espanya s'aprofiten dels serveis públics i les ajudes, a més de saturar els centres de salut. Hi ha gent que viu massa bé sense fer res.*
7. *L'ocupació il·legal de vivendes és un problema real i molt preocupant a Espanya.*
8. *El dret a la vida és fonamental i s'hauria de prohibir l'avortament.*
9. *Els instituts adoctrinen amb la celebració de certes xerrades, clarament ideològiques i les famílies haurien de decidir si l'alumnat ha d'acudir, o no, a xerrades d'aquest tipus.*
10. *La Guerra Civil i la Llei de Memòria Democràtica són aspectes que sols busquen remoure el passat i reobrir ferides.*
11. *El canvi climàtic no existeix: sempre ha fet fred a l'hivern i calor a l'estiu.*
12. *Les reunions internacionals sobre el clima i els acords climàtics no serveixen per a res, sols per fer-se la foto.*
13. *Les ajudes a l'electrificació dels vehicles en Espanya són inútils. El que caldria fer és reduir el preu dels combustibles fòssils i invertir en energia nuclear.*
14. *La posició dels youtubers espanyols que van a viure a Andorra és comprensible: en Espanya es paguen massa impostos injustificats.*
15. *Hi ha serveis públics i operacions quirúrgiques molt costoses que no deuen ser gratuïtes. Hi ha persones que s'aprofiten. Qui vulga que s'ho pague.*
16. *Caldria deixar de finançar sindicats, partits polítics i altres organismes amb diners públics, així com reduir el sou als polítics i altres funcionaris, ja que suposen un sobrecost a l'Estat.*
17. *La tauromàquia és cultura i un símbol nacional que, a més, genera molts diners. És per això que cal protegir-la a tota costa.*
18. *Per la seua utilitat, s'hauria de donar prioritat a l'estudi del castellà i l'anglès front al valencià.*
19. *La bandera d'Espanya, l'himne i altres símbols nacionals em representen i m'ofèn quan algú els falta al respecte.*
20. *Els partits independentistes que volen trencar la unitat d'Espanya deuen estar prohibits o il·legalitzats.*
21. *Hi ha massa polítics, assessors i gent que viu massa bé a costa de tots sense fer res. Tots els polítics són, al remat, iguals i sols volen enriquir-se personalment.*
22. *M'agradaria que Espanya fora molt més unitària i centralitzada. La diversitat no és bona per a la política exterior i la visió que s'exporta de la "marca Espanya".*
23. *Estic d'acord en l'afirmació: "Espanya, i els espanyols, primer".*
24. *Si Espanya entrara en guerra, estaria disposat/a a lluitar de qualsevol manera pel meu país i per a que se'l respecte internacionalment.*
25. *Espanya hauria de tenir un exèrcit molt més fort, i s'hauria de potenciar la carrera militar entre els joves.*

5. RESULTATS DE L'ENQUESTA I ANÀLISI DELS RESULTATS

Com ja s'ha comentat amb anterioritat, a l'enquesta han participat un total de 172 alumnes. Pel que fa el sexe dels mateixos, la mostra es distribueix en 51.7% mostra femenina, front al 48.3% masculina. Pel que fa als cursos de la participació, el 40.1% ha estat alumnat de 4t d'ESO, el 20.9% correspon a 2n de Batxillerat, el 20.3% a 1r de Batxillerat i el 18.6% a 3r d'ESO.

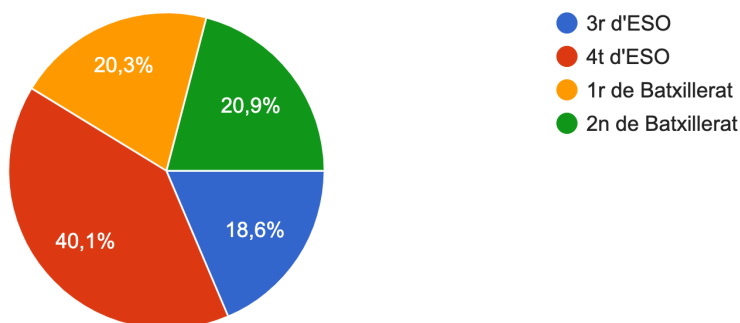
A quin sexe pertanyes?

172 respostes

En quin curs estàs actualment?

172 respostes

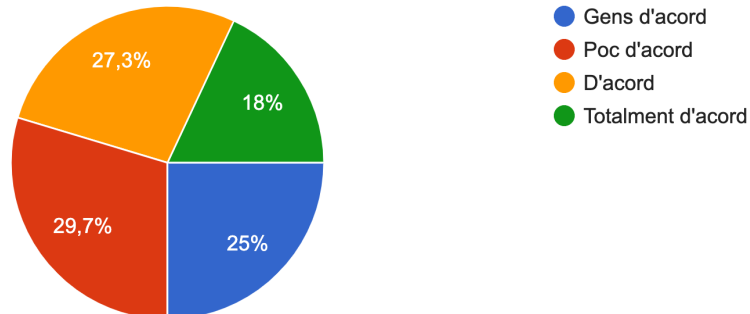

A partir d'ací, aportem els resultats de cada pregunta, tot agrupant-les pel tema al que fan referència de manera conjunta, tot aportant una discussió de les dades mateixes.

VIOLÈNCIA I IGUALTAT DE GÈNERE

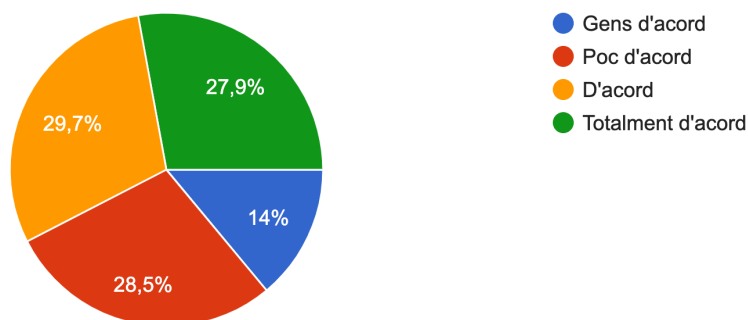
1. L'actual discurs feminista criminalitza i culpabilitza injustament el gènere masculí. Deuria d'haver també un dia oficial de l'home.

172 respostes

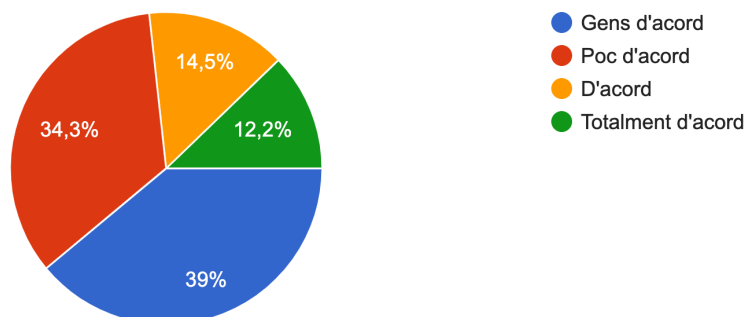
2. Avui en dia, la violència de gènere ja no té sentit per sí mateixa, caldria parlar més bé de "violència intrafamiliar" i denunciar totes les violències.

172 respostes

3. La nostra és una societat totalment igualitària. Dies com el 25N (Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència contra les Dones) i el 8M (Dia de la Dona) ja no tenen sentit avui.

172 respostes

Per començar, es pot observar com a la primera i en la tercera pregunta obtenim respostes ben similars pel que fa a un possible posicionament polític al respecte. Amb un 54.7% en la primera pregunta i amb un 73.5% en la tercera a favor de posicions en desacord amb les afirmacions proposades. De manera concreta, parlen sobre la consideració de si s'hauria de donar-li importància als dies com el 8M i 25N i als discursos feministes. La majoria pensa que aquests actes són avui importants per a la nostra societat.

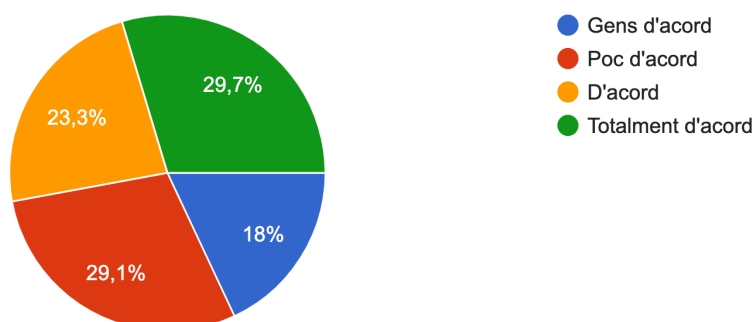
Tot i això, si analitzem la segona de les qüestions, podem observar un resultat totalment diferent i contradictori amb les anteriors. Així doncs, amb un 57.6% de respostes, estan en la línia de pensament que ja s'ha tractat massa el tema de la violència de gènere socialment i que, per tant, ja no se li hauria de donar major importància. Aquesta opinió reflexa com l'alumnat es contradiu segons la formulació de la pregunta. La majoria pensa que els dies que fan un homenatge cap a la dona i a la seua lluita per la llibertat són importants, però per altra banda, podríem dir-ne que ja no cal lluitar més, i hauríem que centrar-nos en altres temes.

Una possible resposta a aquesta opinió es pot induir per la gran insistència d'aquest tema, sobretot a les escoles. El fet de que no existisca violència al seu entorn, potser fa pensar que ja no existeix, i per tant pensen que d'alguna manera s'exagera aquesta qüestió en concret. És ben cert que el nombre de casos d'aquest tipus de violència s'ha reduït considerablement als darrers anys, i cal seguir-ne treballant.

IMMIGRACIÓ

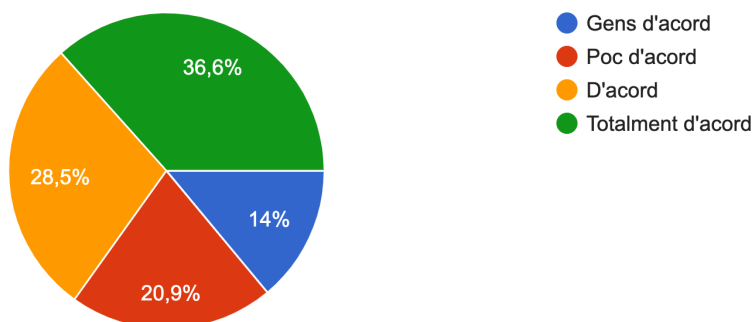
4. L'augment de població immigrant a Espanya suposa directament un increment de la delinqüència i la criminalitat.

172 respostes

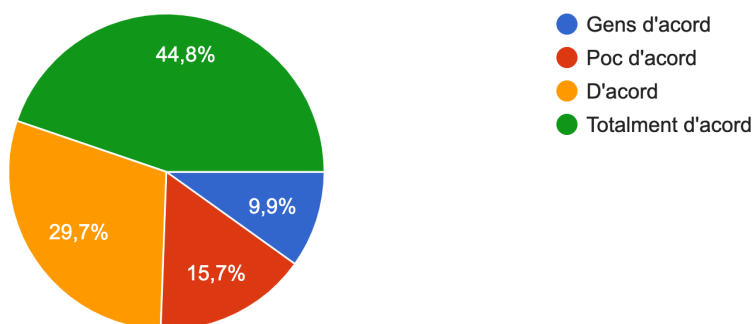
5. Caldria reforçar els controls de fronteres i endurir les condicions per entrar a Espanya.

172 respostes

6. Molts immigrants a Espanya s'aprofiten dels serveis públics i les ajudes, a més de saturar els centres de salut. Hi ha gent que viu massa bé sense fer res.

172 respostes

Els resultats d'aquesta quarta pregunta reflectixen una percepció mixta sobre la possible relació entre l'augment de població immigrant a Espanya i la delinqüència. Encara que un percentatge considerable està d'acord o totalment d'acord amb aquesta afirmació (52.9%), un altre segment important està poc o gens d'acord (47.1%). Aquesta diversitat d'opinions pot estar possiblement influenciada per prejudicis socials o la influència dels mitjans de comunicació, tot i que no deixa de ser preocupant aquesta posició, més si cap en un centre de titularitat pública on gairebé el 25 o 30% de l'alumnat prové de famílies immigrants, fet que pot conduir a un problema evident de convivència escolar.

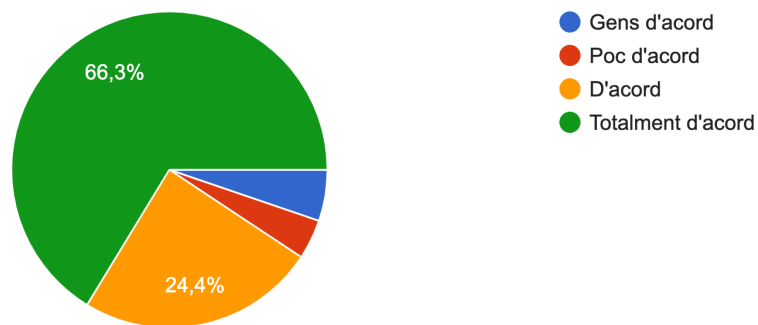
En la cinquena pregunta, amb un 65.3% dels enquestats que estan d'acord o totalment d'acord, sembla que existeix un consens considerable en la necessitat de protegir els límits territorials i regular el flux migratori. No obstant això, un 34,7% no està d'acord o està poc d'acord, el que suggereix la presència de postures més obertes cap a la migració.

En la sisena i última pregunta d'aquest bloc podem observar una percepció generalitzada de que molts immigrants a Espanya es beneficien dels serveis públics i les ajudes, i que alguns fins i tot abusen d'elles. Un 74.7% dels enquestats que estan d'acord o totalment d'acord amb aquesta afirmació, pel que podem concloure que a molta gent li preocupa que alguns immigrants estiguen usant massa els servicis públics. Potser això es deu al que escolten en les notícies o a les idees que tenen sobre els immigrants, ja que no es basa en cap evidència científica ni numèrica, sinó simplement en les seues percepcions particulars.

DRETS I IGUALTAT SOCIAL

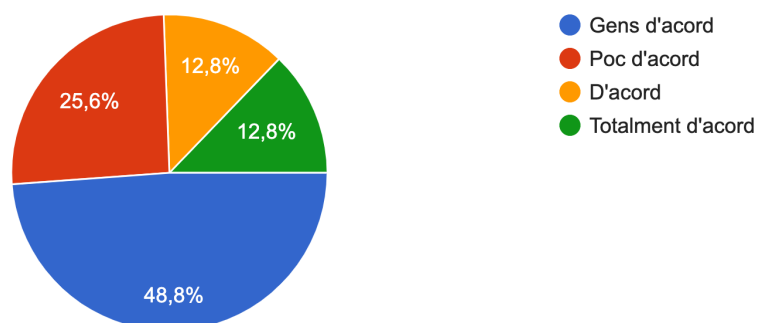
7. L'ocupació il·legal de vivendes és un problema real i molt preocupant a Espanya.

172 respostes

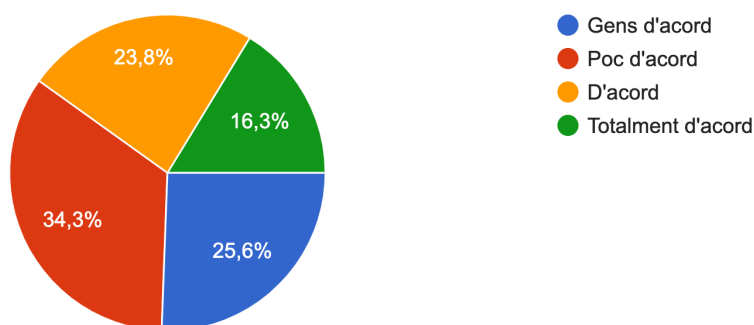
8. El dret a la vida és fonamental i s'hauria de prohibir l'abortament.

172 respostes

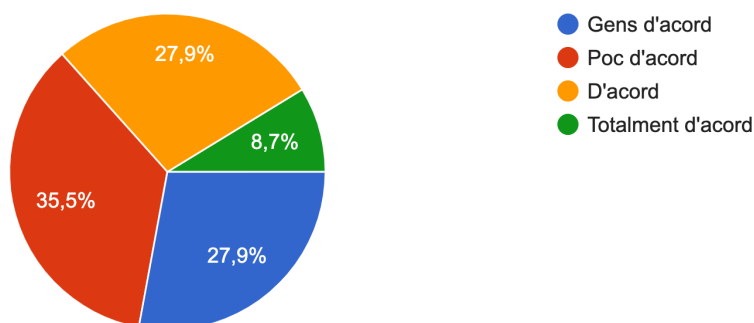
9. Els instituts adoctrinen amb la celebració de certes xerrades, clarament ideològiques i les famílies haurien de decidir si l'alumnat ha d'acudir, o no, a xerrades d'aquest tipus.

172 respostes

10. La Guerra Civil i la Llei de Memòria Democràtica són aspectes que sols busquen remoure el passat i reobrir ferides.

172 respostes

Pel que fa a la pregunta número 7, l'ocupació il·legal de vivendes és un problema multicausal que requereix una abordatge integral, considerant els drets dels propietaris, les necessitats socials i les mesures legals adequades . En aquest cas, el 66.5 % de l'alumnat està molt d'acord, és a dir, pensen que hi ha un problema real en aquest sentit. L'altra part, és un 24.7% que està d'acord, és a dir, no pensen que seria un greu problema però si que s'hauria de solucionar. En conclusió, l'alumnat està completament d'acord a que l'ocupació il·legal de les vivendes és un problema greu hui en día a Espanya i que cal d'una solucionar. Segurament el problema de l'habitatge hauria de passar per una fórmula d'assegurar una vivenda digna i assequible per a tothom, més que assenyalar la pobresa o la immigració en aquest cas, augmentant l'oferta d'habitatges socials i agilitzar els processos d'accés.

A l'octava pregunta es pot comprovar com la majoria de l'alumnat ha expressat que no n'està gens d'acord amb aquesta idea de il·legalitzar l'avortament (fet i fet el desacord arriba fins el 75%). La pregunta seria formular el per què és així, i evidentment el debat ètic està servit, capitalitzat per l'Església catòlica i la posició conservadora de la dreta política.

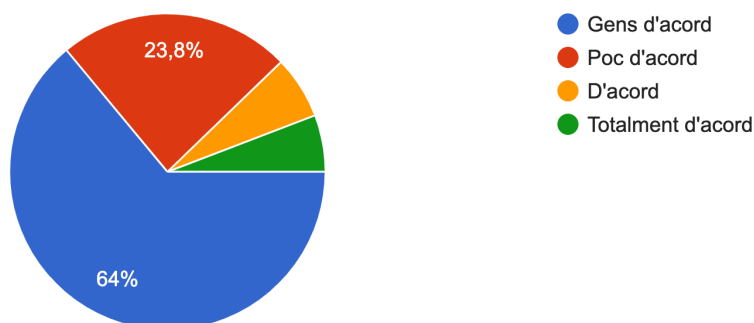
Pel que fa a la novena pregunta, l'alumant té una noció en aproximadament un 60% en contra de que les famílies hagen de decidir si l'alumnat ha d'acudir o no a xerrades escolars, de manera que es confia en el criteri didàctic i pedagògic de l'equip educatiu dels centres.

Pel que fa a la pregunta número 10, cal esmentar el caràcter complex de la qüestió, ja que la seua interpretació pot variar segons les perspectives i les experiències personals o familiars. En aquest cas, n'hi ha una variació d'opinions, com per exemple, el 28.2% de l'alumnat n'està d'acord, front al 27,9% que no ho està. Els dos extrems estan molt emparellats, tot i que l'opció majoritària en aquest cas el desacord.

CANVI CLIMÀTIC , ODS I AGENDA 2030

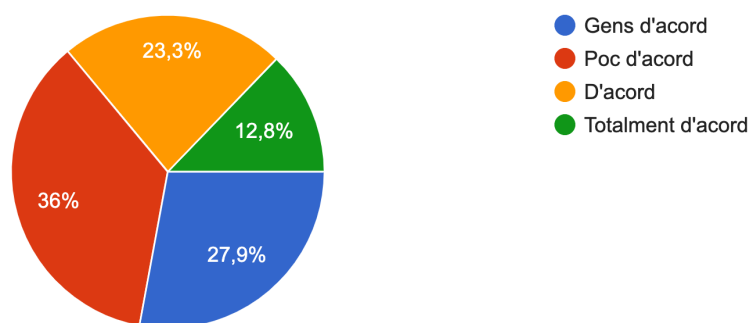
11. El canvi climàtic no existeix: sempre ha fet fred a l'hivern i calor a l'estiu.

172 respostes

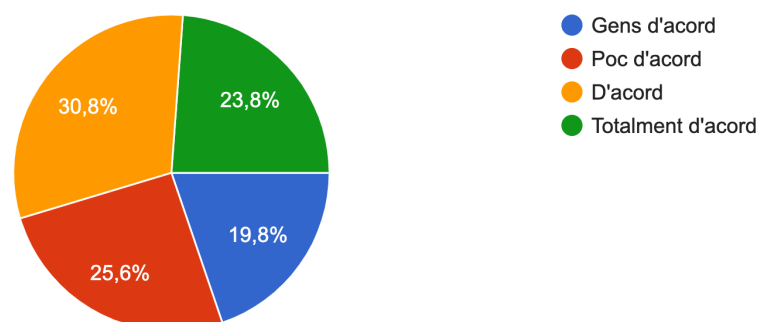
12. Les reunions internacionals sobre el clima i els acords climàtics no serveixen per a res, sols per fer-se la foto.

172 respostes

13. Les ajudes a l'electrificació dels vehicles en Espanya són inútils. El que caldria fer és rebaixar el preu dels combustibles fòssils i invertir en energia nuclear.

172 respostes

Pel que fa a la qüestió número 11 en aquest bloc, es pot observar com clarament la gran majoria dels alumnes (més d'un 88%) són conscients dels problemes mediambientals que el nostre planeta està patint i, per tant, no existeix quasi negació front al canvi climàtic.

A l'afirmació 12 podem veure com molt poc alumnat gent està totalment d'acord, és a dir que només un 12.8% pensa d'aquesta manera, mentre que la gran majoria està en la línia de confiar en la utilitat d'aquestes cimeres i reunions sobre el clima, tot i que els acords de les mateixes difícilment s'acompleixen.

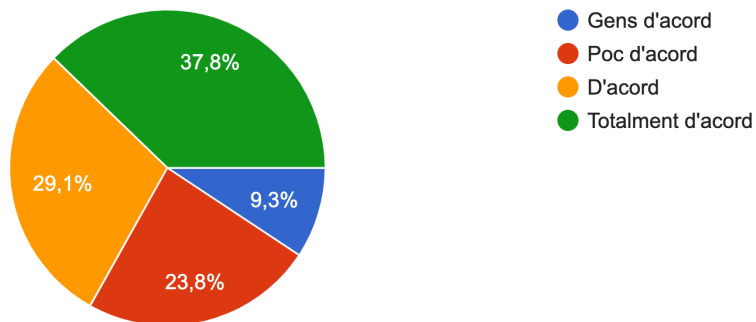
Pel que fa a la qüestió número 13, hi ha més d'un 54% de les respostes que estan d'acord o totalment d'acord, i per tant contradiuen d'alguna manera la posició a favor de lluitar contra el canvi climàtic. En aquest apartat hi ha molta diferència de respostes respecte a les posicions,

molta gent és conscient del problema que hi ha però no recolzen l'opció de les ajudes per a l'electrificació dels vehicles

ECONOMIA

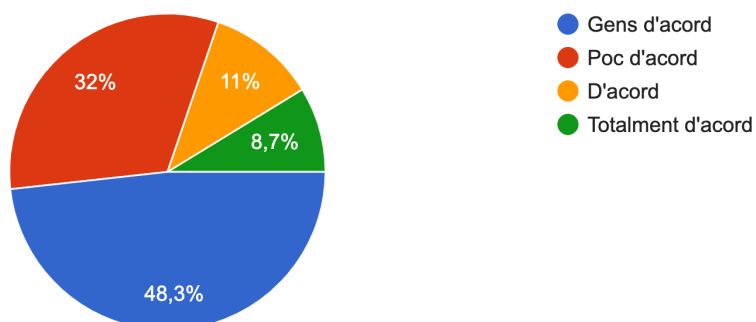
14. La posició dels youtubers espanyols que van a viure a Andorra és comprensible: en Espanya es paguen massa impostos injustificats.

172 respostes

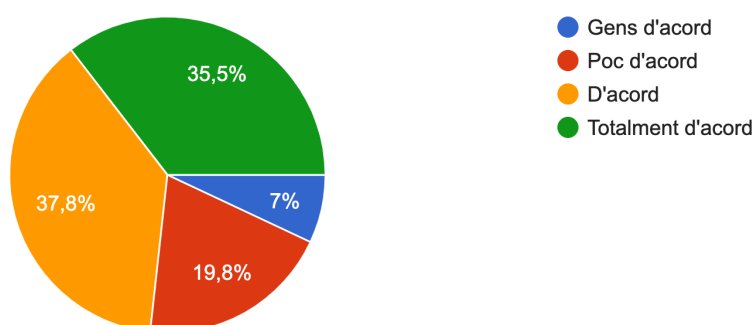
15. Hi ha serveis públics i operacions quirúrgiques molt costoses que no deuriem ser gratuïtes. Hi ha persones que s'aprofiten. Qui vulga que s'ho pague.

172 respostes

16. Caldria deixar de finançar sindicats, partits polítics i demés organismes amb diners públics, així com rebaixar el sou als polítics i altres funcionaris, ja que suposen un sobrecost a l'Estat.

172 respostes

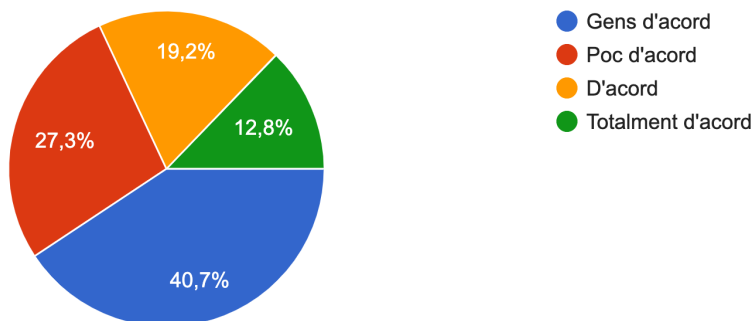
En aquest apartat, es pot apreciar com hi ha una majoria de l'alumnat que pensa que caldria gravar amb menys impostos la societat, amb un 64.5% a favor d'aquesta idea, i que els polítics no haurien de rebre finançament públic, amb un 73.5% d'opinions que corroboren aquesta idea. Però sorprenentment, en la pregunta 15 on es formula si les operacions quirúrgiques no haurien de ser gratuïtes, un 80.6% opinen totalment el contrari. És una posició considerablement oposada respecte a les altres preguntes.

Analitzant les respostes, pot ser que el resultat obtingut siga per la desinformació que existeix sobre el tema dels impostos i l'hisenda pública (una dinàmica desinformativa general). Sovint, i donat que aquest és un tema que afecta especialment a *influencers* i *youtubers* (referents per a aquest tipus d'alumnat), es tendeix a assumir aquesta postura sense major anàlisi de què són o per a què serveixen els impostos públics.

CULTURA I LLENGUA

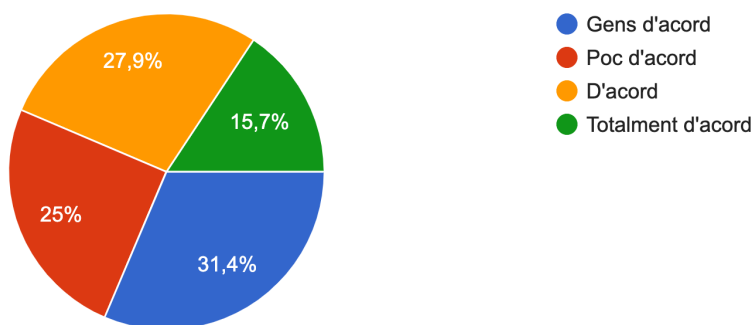
17. La tauromàquia és cultura i un símbol nacional que, a més, genera molts diners. És per això que cal protegir-la a tota costa.

172 respostes

18. Per la seua utilitat, s'hauria de donar prioritat a l'estudi del castellà i l'anglès front al valencià.

172 respostes

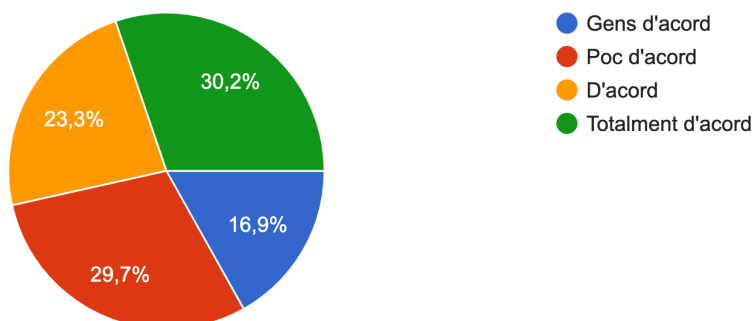

En aquestes qüestions, les dues estan pràcticament en igual posició. De manera que l'ús del valencià i la lluita contra la tauromàquia i el maltracte animal sembla ser una dinàmica consolidada entre l'alumnat enquestat i preguntat.

NACIONALISME I UNITAT NACIONAL

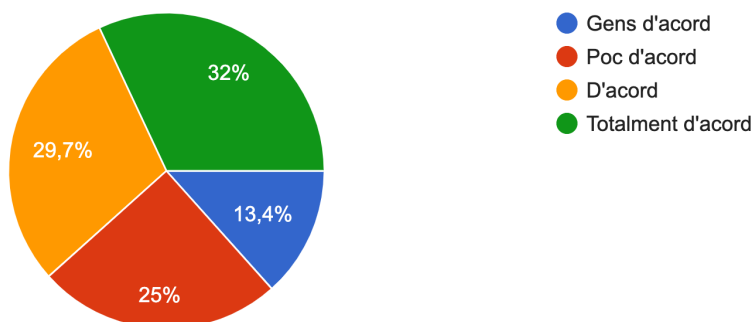
19. La bandera d'Espanya, l'himne i demés símbols nacionals em representen i m'ofèn quan algú els falta al respecte.

172 respostes

20. Els partits independentistes que volen trencar la unitat d'Espanya deurien estar prohibits o il·legalitzats.

172 respostes

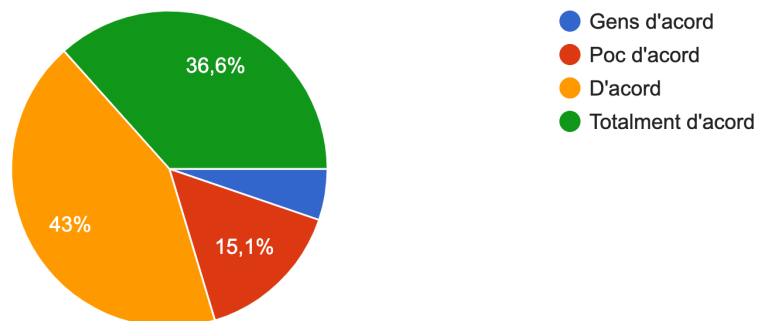
D'entrada, la pregunta 19 mostra que un percentatge considerable d'enquestats mostra cert grau d'identificació i sensibilitat respecte a la bandera, l'himne i altres emblemes nacionals (53.5% en total. Tot i això, també hi ha un grup important, al voltant del 46.5% que no sent eixa mateixa connexió o no es molesta si algú no els respecta. Les posicions respecte els símbols nacionals espanyols queda, d'alguna manera, similar.

A la pregunta 20 veiem que moltes persones estan d'acord a permetre la il·legalització de partits polítics que promulguen la independència (amb clara al·lusió al cas català). Aproximadament el 61.6% dels enquestats pensa que els partits que volen la independència haurien de ser prohibits (una xifra altíssima que nega la llibertat política i d'opinió social), però encara així, quasi el 38.4% no està d'acord amb aquesta idea.

ORGANITZACIÓ TERRITORIAL

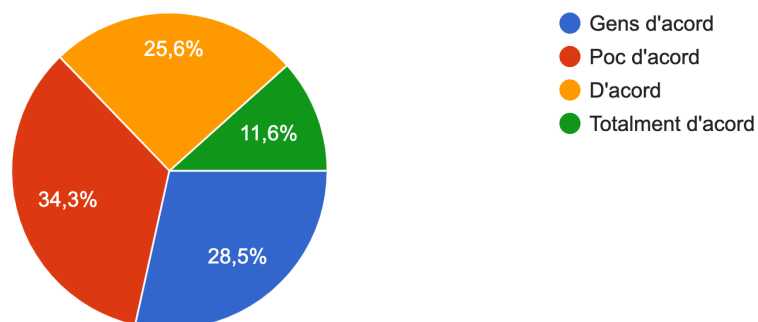
21. Hi ha massa polítics, assessors i gent que viu massa bé a costa de tots sense fer res. Tots els polítics són, al remat, iguals i sols volen enriquir-se personalment.

172 respostes

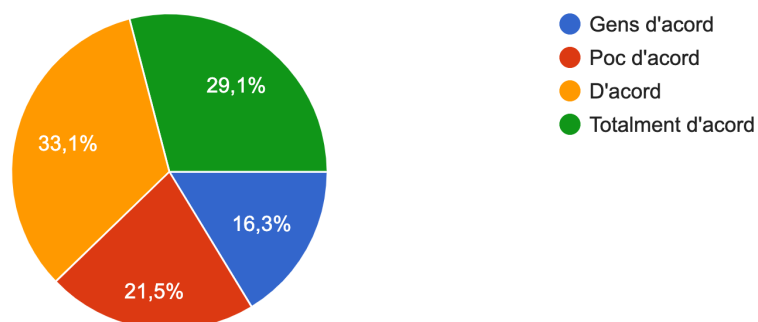
22. M'agradaria que Espanya fora molt més unitària i centralitzada. La diversitat no és bona per a la política exterior i la visió que s'exporta de la "marca Espanya".

172 respostes

23. Estic d'acord en l'afirmació: "Espanya, i els espanyols, primer".

172 respostes

Observant els resultats d'aquest bloc, podem concloure que quasi el 80% de l'alumnat està majoritàriament i aclaparadorament d'acord, a la pregunta número 21, amb el fet que els polítics i polítiques a Espanya es dediquen a enriquir-se i no fan bé el seu treball. Aquesta qüestió no és casual, ja que mostra una desafecció de la joventut amb la classe política i el joc polític i democràtic. En definitiva mostra una preocupant tendència de la població, influenciada sovint per la desinformació i la denotació de la classe política.

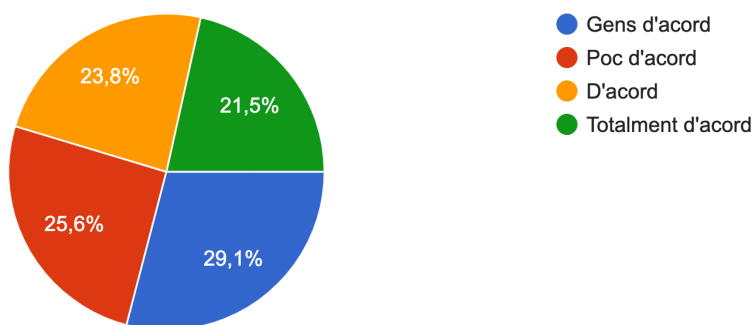
Pel que fa l'afirmació número 22, caldria dir-ne que hi ha cert equilibri entre les posicions de l'alumnat, tot i que les posicions enfrontades a la mateixa són majoritàries. La qüestió incideix justament en l'organització territorial i política-administrativa de l'estat espanyol pel que fa a l'estat de les autonomies.

L'última afirmació d'aquest bloc, amb la qüestió 23, es mostra una amplíssima majoria d'acord amb l'afirmació "Espanya, i els espanyols, primer". Per a l'equip que elabora aquest treball, ens sembla un discurs altament perillós que amaga evidents tints de xenofòbia i racisme que caldria combatre, impulsats per un nacionalisme excloent a tota forma que no siga l'establerta o canònica del que significa "ser espanyol".

DEFENSA I POSICIÓ INTERNACIONAL

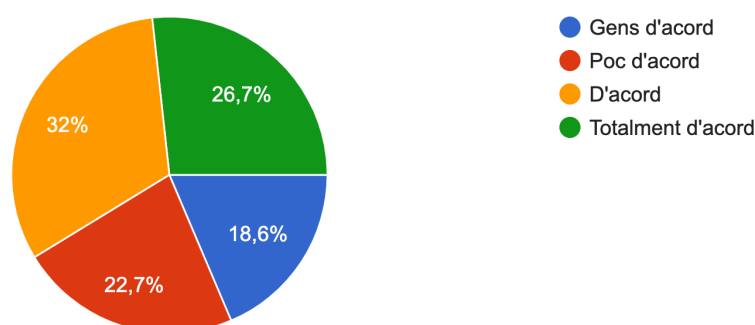
24. Si Espanya entrara en guerra, estaria dispost/a a lluitar de qualsevol manera pel meu país i per a que se'l respecte internacionalment.

172 respostes

25. Espanya hauria de tenir un exèrcit molt més fort, i s'hauria de potenciar la carrera militar entre els joves.

172 respostes

Pel que fa a aquestes dues darreres qüestions, es demostra clarament com el sentiment nacionalista està ben present entre l'alumnat, sobre tot pel que fa a la darrera afirmació per a l'increment de la despesa armamentística nacional i el potenciament de la carrera militar entre els joves. Aquesta posició contradiu a les idees expressades en forma de pràctic "empat" de la qüestió 24, ja que potenciar la carrera militar entre els joves i fer un exèrcit més fort els compromet a elles i ells com a joves i adolescents.

6. CONCLUSIONS I POSSIBLES ESTRATÈGIES D'ACTUACIÓ

Fet un anàlisi primer dels resultats cal atendre a algunes consideracions en forma de conclusions generals. Ho farem en forma d'anàlisi general de cadascun dels blocs proposats, tot i que s'ha comprovat com l'enquesta té múltiples possibilitats d'estudi i anàlisi.

Sense estendre'ns més del compte, voldríem posar l'èmfasi en alguns punts o resultats que ens han semblat interessants de ressenyar:

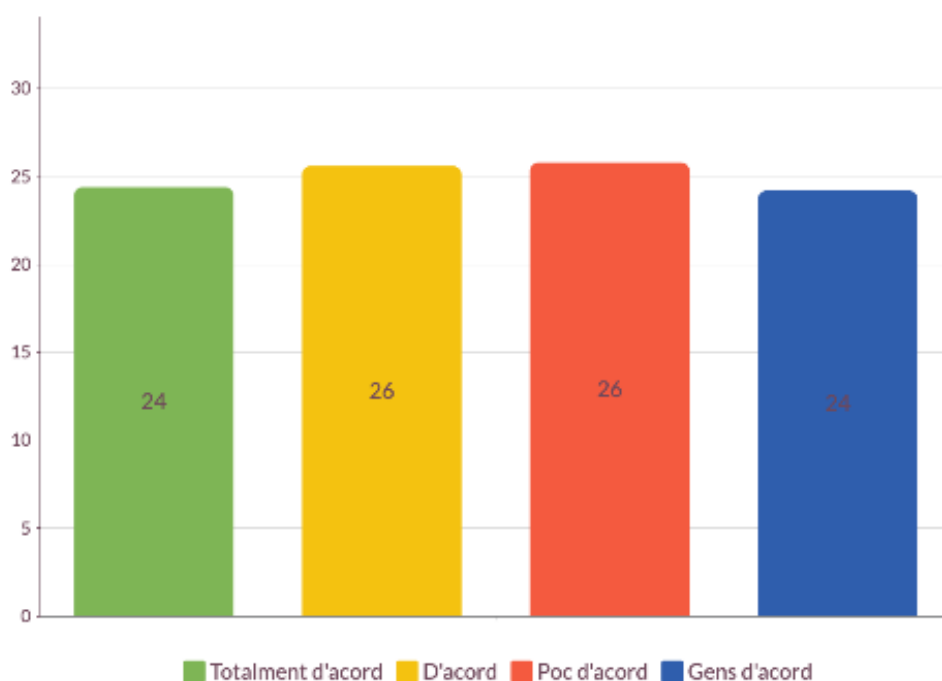
- El primer d'ells l'aclaparador rebuig a tot allò vinculat amb l'immigració. El discurs, per més estès que estiga no és menys perillós. Com s'ha apuntat anteriorment, aquestes posicions amenacen greument l'ambient i les relacions escolars entre iguals, ja que un institut com aquest té un alt percentatge d'estudiants immigrants als que altres companys els estan (en aquest cas indirectament) assenyalant. És una dada que ens ha semblat significativa i altament preocupant, que s'hauria de tractar amb plans específics de prevenció front el racisme, la xenofòbia i l'aporofòbia.

- El segon dels punts que cal destacar és l'enorme majoria d'alumnat que pensa que l'ocupació de vivendes és un problema molt greu a Espanya. La desinformació en aquest sentit juga un paper, al nostre parer, crucial. Les xifres reals d'ocupacions irregulars i il·legals a Espanya són una ocupació total de vivendes de manera il·legal d'aproximadament 78.800, mentre que el número total d'habitatges al nostre país és de 26.700.000. Per tant la xifra d'ocupacions il·legals corresponen al 0,3% del total. És sorprenent que aquesta xifra porte a pensar que Espanya té un problema endèmic amb l'ocupació il·legal de vivenda. Dubtem, en qualsevol cas, de si l'afirmació està ben plantejada o el problema que ha volgut denunciar l'alumnat és el de la incapacitat per poder accedir-ne a una vivenda digna i a preus assequibles.
- En tercer lloc i respecte de l'economia, es pot veure com l'alumnat té una visió molt negativa dels impostos, així com un clar desconeixement de com funciona l'estat del benestar i per a què serveixen precisament eixos impostos. Cal atendre a la contradicció que es dona en aquest camp ja que no consideren majoritàriament que ningú haja de pagar operacions costoses (la qual cosa incideix de manera evident en l'acceptació d'un estat de benestar, el repartiment de les rendes del qual s'accepta i sembla correcte), mentre que recolzen aclaparadorament que els *youtubers* i demés *influencers* emigren a Andorra per tal de no pagar impostos. Ací el que es pot observar de manera majoritària és la influència i l'efecte que sobre aquest alumnat exerceixen aquests personatges. Per últim, crida l'atenció la mala propaganda que hi tenen els polítics a Espanya i la mala acceptació del joc polític pel que fa a la seua remuneració i finançament públic.
- En quart lloc, cal posar l'èmfasi en l'arrelat i majoritari sentiment nacional entre l'alumnat i la defensa d'aquesta suposada identitat, tot assumint com a pròpies afirmacions tan perilloses com "Espanya, i els espanyols, primer", fruit d'un evidentíssim nacionalisme del tipus excloent i avivat per l'extrema dreta. Un discurs fàcil que l'alumnat ha assumit i incorporat, però que demostra una perillosa deriva cap a posicions de racisme i rebuig a l'immigrant o estranger.
- En cinquè lloc, cal incidir en les constants contradiccions en les que cau l'alumnat al respondre, en el mateix bloc, una cosa i la contrària en qüestions pràcticament seguides. La desinformació i el desconeixement de la realitat política i social condueix

a tenir aquestes idees general sovint difuses i a no tenir encara una postura política clara front a certs i importants temes. Caldria preguntar-se quina és l'arrel d'aquesta desinformació o informació esbiaixada i poc interessada o reflexiva. Segurament, allò que s'ha comentat en aquest treball envers de la influència de les xarxes socials pugua tindre una clara connexió amb aquest cas.

- Per últim, cal incidir en que, tot i aquests puntuals casos ben cridaners, on el discurs de l'extrema dreta sembla haver calat d'alguna o altra manera, l'alumnat (almenys el de l'IES La Murta d'Alzira) no té, en el seu conjunt, una deriva cap a posicions d'extrema dreta en el seu conjunt. I és que les dades globals així ho demostren, entenent que totes les postures estan molt emparellades, tendint a tenir una major prevalència les posicions de centre-dreta i centre-esquerra en les seues respostes. En definitiva, és un resultat molt semblant al que es donaria en qualsevol elecció democràtica avui mateix a Espanya, mostra de que el treball ha estat ben realitzat i la mostra ha respost al que es buscava. És per tot això, que podem afermar, darrerament, que l'ascens de l'extrema dreta entre els joves i adolescents és realitat i mite al mateix temps com hem vist en aquestes qüestions i hem analitzat de manera global en les conclusions. Tot i això, no ens sembla una posició extrema o difícil de tractar de manera alarmant o preocupant com ho fan els articles dels mitjans de comunicació consultats anteriorment.

RESPOSTES GLOBALES

No per constatar, o pensar, que no hi ha un problema alarmant entre l'alumnat adolescent respecte a un perillós discurs de l'extrema dreta que genera dissidències o enfrontaments respecte de qüestions fonamentals bàsiques en la dignitat humana, creiem que cal atacar el problema (per menut que siga) amb estratègies i tècniques per fer-ne front.

Entre elles caldria enfortir l'educació històrica i cívica, mitjançant aspectes bàsics com l'empatia històrica mitjançant dues línies d'actuació: assegurar un coneixement sòlid sobre els fets històrics rellevants que van en aquesta línia, com l'Holocaust o els crims del Franquisme, a tal d'evitar la "desmemòria"; i, per altra part, la promoció d'una educació centrada i que fomenti els valors democràtics, el respecte a la diversitat i la igualtat de gènere.

Caldria, tanmateix, contrarestar la desinformació i la cultura del conflicte i la confrontació present a les xarxes socials, i generar campanyes d'alfabetització digital a l'hora de consumir informació d'una manera més crítica i oposada als discursos d'odi.

Per últim, i de forma paral·lela, caldria implicar-ne tota la comunitat educativa, així com el paper de les famílies i l'Administració pública competent, de manera que s'aborde de manera oberta, transversal i integral temes com al igualtat de gènere, la diversitat i el rebuig a la violència de qualsevol tipus; així com fomentar espais de diàleg i reflexió en els centres mateixos, per tal d'evitar una possible i fatal radicalització de l'alumnat.

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Rovira, J. (2024, 25 abr). *TikTok alimenta el discurso de la extrema derecha entre los jóvenes*. El Periódico.
- Zaragozá, A. (2023, 20 de junio). *Ser de extrema derecha en el insti*. Levante EMV.
- Babiker, S. (2022, 23 de junio). *Cuando la extrema derecha tiene voz de adolescente*. El Salto.
- García, H. (2022, 2 de octubre). *El auge de los niños y adolescentes de extrema derecha: "Lo enrollado es ser facha"*. El Confidencial.
- Cuevas, R. (2024, 9 feb). *"La xarxa ultra": Com l'extrema dreta instal·la al mòbil dels joves*. 3Cat.
- Riu, M. (2022, 19 de juny). *Deu idees útils contra l'ascens de l'extrema dreta*. Crític.
- Ibarra Blanco, E. (2023, 11 ag). *La desmemoria joven de la que bebe la extrema derecha*. ElDiario.